

**การพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบโครงการ :
กรณีโรงเรียนชุมชนโพนงามประสาทศิลป์ อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์**
**Teacher Development in Organizing Child-centered Learning Activities
using Projects : A case study of Pon-ngam Prasartsil Community School,
Amphur Kamalasai, Kalasin Province**

จิตณรงค์ โคตรชมพู¹ แก้วเวียง นำนาน² ชัยยนต์ เพาพาน³

Jitnarong Khotchompoo,¹ Kaewwieng Numnaphol² and Chiyon Phaophan³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ **ประการที่แรก** ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ **ประการที่สอง** พัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ **ประการที่สาม** พัฒนาครูให้มีความสามารถด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ และ **ประการที่สี่** ศึกษาผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ โรงเรียนชุมชนโพนงามประสาทศิลป์ อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action research) ตามแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart ดำเนินการ 2 วรรบ กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาประกอบด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานและการนิเทศภายใน กลุ่มผู้ร่วมวิจัย มีจำนวน 4 คน ประกอบด้วยครูโรงเรียนชุมชนโพนงามประสาทศิลป์ ที่สมัครใจเป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 3 คน และผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 – 1.00 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้หลักการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation technique) และนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนยังขาดความรู้ ความเข้าใจด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ และครูมีความต้องการพัฒนาตนเองด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ ร้อยละ 47.06
2. การพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ โดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงานทำให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ และสามารถนำความรู้ไปจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการได้
3. การพัฒนาครูให้มีความสามารถด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการจากการใช้กลยุทธ์ การนิเทศภายในทำให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยสามารถเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการได้ถูกต้อง ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสมตามระดับชั้นและวัยของผู้เรียน และครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนสามารถดำเนินงานตามรูปแบบโครงการ 5 ขั้นตอนได้ประสบผลสำเร็จ
4. การเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ พบว่า นักเรียนมีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์เพิ่มขึ้นภายหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

คำสำคัญ : การพัฒนาครู การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

² ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

ABSTRACT

This research aimed to 1) analyze problems and needs in organizing child-centered learning activities using projects, 2) improve teachers' skills and knowledge on how to organize child-centered learning activities using projects, 3) strengthen teachers' ability in organizing child-centered learning activities using projects, and 4) study learning achievement before and after use of the organized child-centered activities using projects with students of Pon-ngam Prasartsil Community School, Kamalasai District, Kalasin Province. This action research of two cycles, based on Kemmis and McTaggart Principles, was conducted during May to August 2010 using these strategies: workshops, study tours and internal supervision. The research participants were 3 teachers from Pon-ngam Prasartsil Community School and 1 school executive (the researcher). The research tools used in this study were a test, an observation form, an interview form, and a questionnaire of a 0.06-1.00 IOC. The triangulation technique was used in data analysis, and findings of the study were descriptively analyzed and presented. The statistics used in this study were percentage, mean and standard deviation.

Findings of the study are as follows:

1. Regarding problems and needs attributed to child-centered learning using projects, it was found that teachers lacked knowledge in organizing learning activities using projects. However, 47.06 % of them were determined to improve themselves in this area.
2. By improving teachers' knowledge and understanding in organizing activities using projects through workshops and study tours, the research participants had a better knowledge and understanding in this area, and they were able to apply this in their lesson plans for using projects.
3. As a result of internal supervision, these teachers were able to design suitable activities according to their students' level and age. Moreover, they were able to effectively organize these activities, which improved their students' ability to follow the 5-step project procedure.
4. When comparing the students' pretest and posttest results it was evident that after doing their projects the students' analytical thinking increased, and their ability to synthesize also improved.

Keywords : Teacher Development, Organizing Child-centered Learning, Learning Activities using Projects

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 49 ได้บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการเรียนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและ

เต็มศักยภาพ และมาตรา 24 กล่าวถึงบทบาทของสถานศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ว่า 1) จัดเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น และการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้

ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา และทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับ บิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. : 7 - 8)

การสอนแบบโครงการเป็นการสอนให้นักเรียนรู้จักวิธีการทำวิจัยเล็ก ๆ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และสร้างผลผลิตขึ้นอย่างมีคุณภาพ มีวิธีการดำเนินงานอย่างเป็นระเบียบ จุดประสงค์หลักของโครงการเพื่อต้องการกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักสังเกต เกิดการตั้งคำถาม รู้จักตั้งสมมติฐาน รู้จักวิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อตอบคำถามที่ตนอยากรู้ รู้จักสรุปและทำความเข้าใจกับสิ่งที่ค้นพบ โครงการอาจจัดในเวลาเรียนหรือนอกเวลาเรียนก็ได้ การเรียนรู้ในแบบของโครงการเป็นการจัดโอกาสให้กับนักเรียนสามารถใช้ความรู้ความชำนาญ และทักษะที่มีอยู่ รวมทั้งจุดเด่นของตนเองที่ไม่มีโอกาสได้แสดงออกในที่ใดมาก่อน นำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเต็มที่ ส่งเสริมให้เด็กได้ตัดสินใจได้ด้วยตัวเอง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโดยการสร้างความรู้ แทนที่เป็นผู้รับเพียงฝ่ายเดียวซึ่งไม่กี่ปีก่อนจะรับได้หมด แต่ถ้าผู้หนึ่งได้ลงมือปฏิบัติเองเขาจะจดจำสิ่งนั้นติดตัวไปตลอดชีวิตโดยไม่มีวันลืม (ลัดดา ภูเกียรติ, 2544 : 48)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการดังกล่าว ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดคือครู เพราะครูเป็นผู้จัดมวลประสบการณ์ต่างๆ ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มศักยภาพของตนเอง บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่กล่าวว่า ผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดกิจกรรมการสอนจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ ในกระบวนการจัดการเรียนรู้สถานศึกษาต้องจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การประยุกต์ความรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน เรียนรู้ประสบการณ์จริง

ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร การกำหนดมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ยังเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กำหนดให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กำหนดให้ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเน้นผลถาวรที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน (รุ่ง แก้วแดง, 2541 : 7 - 8)

และผลจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ของโรงเรียนชุมชนโพธิ์งามประสาธศิลป เมื่อวันที่ 23 - 25 พฤษภาคม 2550 ที่ผ่านมามีการประเมินทั้งสิ้น 14 มาตรฐาน ได้รับข้อเสนอแนะว่าผู้เรียนด้านประถมศึกษาควรได้รับการฝึกทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ จัดให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบ เช่น การสอนแบบโครงการ ควรจัดทุกชั้นเรียน และให้ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนชุมชนโพธิ์งามประสาธศิลป, 2550 : 2 - 3)

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนชุมชนโพธิ์งามประสาธศิลป ซึ่งมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงในการบริหารจัดการรวมทั้งการกำกับ ติดตาม นิเทศและประเมินผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการฝึกทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ จัดให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบโครงการ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ และมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติการ ขั้นตอนการสังเกต ขั้นตอนการสะท้อนผล ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าจะเป็นแนวทางในการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ มีทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้เข้าใจและมีความสามารถด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน และเพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนชุมชนโพธิ์งาม ประสาทศิลป อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วยผู้วิจัย ในฐานะรองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูโรงเรียนชุมชนโพธิ์งามประสาทศิลป ที่สมัครใจเป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 3 คน
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนโพธิ์งามประสาทศิลป วิทยากร จำนวน 3 คน และนักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. กรอบแนวคิดของการวิจัย
 - 3.1 กรอบเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบโครงงาน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน (กรมวิชาการ, 2544ก : 4-8) คือ 1) การคิดและเลือกหัวเรื่องโครงงาน 2) การวางแผนในการทำโครงงาน 3) การดำเนินงานตามโครงงาน 4) การเขียนรายงานโครงงาน 5) การนำเสนอผลงานของโครงงาน
 - 3.2 กรอบกลยุทธ์ กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน คือ กลยุทธ์การให้ความรู้ควบคู่การปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ คือการประชุมเชิงปฏิบัติการ, การศึกษาดูงานและการนิเทศภายใน
4. ระยะเวลาดำเนินการวิจัย ระหว่างเดือนพฤษภาคม - เดือนสิงหาคม 2553

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research principle) ตามแนวคิดของเคมมิส และแม็กเท็กการ์ท (Kemmis and McTaggart, 1988 : 178-179) โดยดำเนินการเป็นวงรอบ

(Spiral) ประกอบด้วย 1) ขั้นการวางแผน (Planning) 2) ขั้นการปฏิบัติ (Action) 3) ขั้นการสังเกต (Observation) และ 4) ขั้นการสะท้อนผล (Reflection)

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ประเภท ประกอบด้วย

1. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน ก่อนและหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 1 ฉบับ
2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 3 ฉบับ
3. แบบประเมิน จำนวน 2 ฉบับ

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือแต่ละประเภท ดังนี้

1. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานดำเนินการสร้าง ตามขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 ศึกษารูปแบบการสร้างแบบทดสอบ จากหนังสือการวิจัยเบื้องต้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 50-57)
 - 1.2 กำหนดขอบข่ายที่ต้องการสร้างแบบทดสอบให้ครอบคลุมเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน
 - 1.3 สร้างแบบทดสอบตามกรอบที่กำหนด เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ
 - 1.4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความสอดคล้อง เชิงเนื้อหา (IOC)
 - 1.5 วิเคราะห์หาค่า IOC ของแบบทดสอบแต่ละข้อ แล้วคัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 - 1.00 และปรับปรุงแบบทดสอบ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้วดำเนินการจัดพิมพ์แบบทดสอบเพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป
2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้
 - 2.1 ศึกษาเอกสาร ตำราเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อให้แบบสัมภาษณ์มีความครอบคลุมด้านโครงสร้างและเนื้อหา
 - 2.2 ศึกษาหลักเกณฑ์ รูปแบบ การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ตามวิธีของบุญชม ศรีสะอาด (2545 : 68)

2.3 สร้างแบบสัมภาษณ์ จำนวน 3 ฉบับ คือ

2.3.1 ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์ความรู้ความเข้าใจของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาภายหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 3 ข้อ

2.3.2 ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ร่วมศึกษาระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 4 ข้อ

2.3.3 ฉบับที่ 3 แบบสัมภาษณ์นักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 6 ข้อ

2.4 นำแบบสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาความครอบคลุมข้อสัมภาษณ์ ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาได้แนะนำให้ปรับปรุงในเรื่องของประเด็นในการสัมภาษณ์ให้กระชับ ชัดเจน และได้ใจความ เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจและสามารถตอบได้

2.5 นำแบบสัมภาษณ์กลับมาปรับปรุงแล้วนำไปจัดพิมพ์เป็นฉบับจริงเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร ตำราเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อให้แบบสังเกตมีความครอบคลุมด้านโครงสร้างและเนื้อหา

3.2 ศึกษาหลักเกณฑ์ รูปแบบ การสร้างแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม ตามวิธีของบุญชม ศรีสะอาด (2545 : 65) สร้างแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม จำนวน 3 ฉบับ คือ

3.2.1 แบบสังเกตฉบับที่ 1 สังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ มีลักษณะเป็นแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม จำนวน 4 ข้อ

3.2.2 แบบสังเกตฉบับที่ 2 สังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบโครงงานของข้าราชการครู มีลักษณะเป็นแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมใช้สังเกตในระหว่างการจัดกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ของครู มีลักษณะเป็นแบบปฏิบัติ และไม่ปฏิบัติ จำนวน 10 ข้อ

3.2.3 แบบสังเกต ฉบับที่ 3 สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานของนักเรียน มีลักษณะเป็นแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม ใช้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่าง

การนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน มีลักษณะเป็นแบบปฏิบัติ และไม่ปฏิบัติ จำนวน 10 ข้อ

3.3 นำแบบสังเกตไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา

3.4 นำแบบสังเกตกลับมาปรับปรุง แก้ไขแล้วนำไปจัดพิมพ์เป็นฉบับจริงเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลต่อไป

4. แบบประเมินแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน และแบบประเมินโครงงาน ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ศึกษารูปแบบการสร้างแบบประเมิน จากหนังสือการวิจัยเบื้องต้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 50-57) และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน

4.2 สร้างแบบประเมิน จำนวน 2 ฉบับ ดังนี้

4.2.1 ฉบับที่ 1 แบบประเมินแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานมีลักษณะเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating scale) ประเมิน 6 ด้าน จำนวน 19 ข้อ

4.2.2 ฉบับที่ 2 แบบประเมินโครงงาน มีลักษณะเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating scale) ประเมินใน 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ

4.3 นำแบบประเมินที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของแบบประเมิน

4.4 ปรับปรุงข้อความในแบบประเมินตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะแล้วดำเนินการจัดพิมพ์แบบประเมินแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน และแบบประเมินโครงงานเพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอ หนังสือจากมหาวิทยาลัยเพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

2. ขอหนังสือจากโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะครู

3. ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยขอความร่วมมือจากคณะครูโรงเรียนชุมชนโพธิ์งามประสาทศิลป์ อำเภอกลาไธย จังหวัดกาฬสินธุ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งดำเนินการดังต่อไปนี้

1. นำข้อมูลที่รวบรวมจากแบบทดสอบ ผลการสัมภาษณ์ การสังเกต และแบบประเมิน มาวิเคราะห์จากข้อมูลการดำเนินกิจกรรมแต่ละกิจกรรมในแผนการวิจัย มาจัดหมวดหมู่ตามกรอบแนวคิดการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ โดยแยกระหว่างข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ

2. การตรวจสอบคุณภาพข้อมูลแบบหลายมิติ (Triangulation) ในการวิจัยครั้งนี้เป็น การตรวจสอบหลายมิติด้านวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยแบบทดสอบ แบบสังเกต 3 ฉบับ แบบสัมภาษณ์ 4 ฉบับ และแบบประเมิน 2 ฉบับ

3. ศึกษาและทำความเข้าใจข้อมูลที่รวบรวมมาได้ทั้งหมดหลาย ๆ ครั้ง (Read and Re-read) เพื่อหาความสัมพันธ์ของข้อมูล การพัฒนาครูด้านการจัดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งในการกำหนดทิศทาง (Trend) แล้ววิเคราะห์และแปลผลโดย อิงกรอบการวิจัย คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการแล้วนำเสนอโดยการบรรยายเชิงพรรณนาวิเคราะห์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- ร้อยละ
- ค่าเฉลี่ย
- ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ปัญหาและความต้องการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนชุมชนโพธิ์งามประสาทศิลป์ อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจด้านการจัดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ และครูมีความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านการจัดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 47.06

2. ความรู้ ความเข้าใจด้านการจัดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ พบว่า ภายหลังจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ การ

ศึกษาดูงาน และการนิเทศภายใน ทำให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการจัดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการมากยิ่งขึ้น และสามารถนำความรู้ไปจัดทำแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้เรียนและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

3. ความสามารถในการจัดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ พบว่า กลุ่มผู้ร่วมวิจัยสามารถจัดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนักเรียนสามารถ ดำเนินงานตามโครงการ 5 ขั้นตอนได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมซึ่งเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง

4. ผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการจัดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ พบว่า นักเรียนมีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์เพิ่มขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจด้านการจัดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ และครูมีความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านการจัดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 47.06 ซึ่งสภาพปัจจุบัน ปัญหา ก่อนดำเนินการพัฒนาครูส่วนใหญ่ยังยึดวิธีการจัดการจัดการเรียนรู้แบบเดิม โดยสอนตามแบบเรียน ไม่ยึดเด็กเป็นสำคัญ เน้นการบรรยายเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงความสนใจ ความต้องการ ความถนัด และความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูใช้วิธีการจัดการจัดการเรียนรู้ไม่หลากหลาย ขาดการฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ไม่ส่งเสริมให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์เอาความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่เป็นไปตามตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นเป็นเรื่องใหม่สำหรับคณะครูในโรงเรียน และไม่เคยเข้าร่วมอบรมพัฒนาตนเองในเรื่องการจัดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ ทำให้คณะครูนั้นไม่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการจัดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ ถึงแม้จะมีเอกสารจากหน่วยศึกษานิเทศก์แจกมายังโรงเรียนแต่คณะครูก็ไม่ให้ความสนใจในการศึกษาค้นคว้า เพราะคิดว่าเป็นเรื่องที่ยาก เวลาที่มีปัญหาที่ไม่รู้จะปรึกษาใคร ขาดแหล่งศึกษาเพิ่มเติม นอกจากนั้นยังไม่มีเวลาที่จะศึกษาอย่างจริงจัง เพราะภาระหน้าที่งานพิเศษมาก ส่งผลให้ไม่สามารถ

เขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน และไม่สามารถสอนให้นักเรียนทำโครงงานได้

2. จากผลการวิจัย พบว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการนั้น วิทยากรจะบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบโครงงานอย่างละเอียดทั้งหมด เริ่มตั้งแต่ความหมาย ความสำคัญ ประเภท ลักษณะ หลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ หลักการจัดการเรียนรู้ ซึ่งในระหว่างการอบรมยังเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้ซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จนเข้าใจทุกประเด็น นอกจากนี้การนิเทศภายในยังให้คำแนะนำ เพิ่มเติมในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ด้วยเหตุนี้เองทำให้ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบโครงงาน ได้อย่างถูกต้องและเกิดความมั่นใจในการนำไปใช้สอนนักเรียนมากขึ้น

3. จากผลการวิจัย พบว่า ครูสามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบโครงงานได้อย่างถูกต้อง สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสมตามระดับชั้นและวัยของนักเรียน และครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้เรียนสามารถคิดและเลือกหัวเรื่องที่ทำได้โครงงาน วางแผนในการทำโครงงาน ดำเนินการทำโครงงาน เขียนรายงานโครงงาน และนำเสนอผลงานโครงงานได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การได้รับความรู้จากการเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ การได้ศึกษาตัวอย่างโครงงานต้นแบบ ที่ถูกต้องสมบูรณ์จากการศึกษาดูงาน และการได้รับการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องจากผู้เชี่ยวชาญ ส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบโครงงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ผลการวิจัย พบว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน นักเรียนมีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์เพิ่มขึ้นภายหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบโครงงาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์เพิ่มขึ้น จากการได้ลงมือปฏิบัติจริง การได้ร่วมกับเพื่อนในกลุ่มแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำโครงงาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

การดำเนินการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนชุมชนโพธิ์งามประสาทศิลป์ อำเภอท่ง จังหวัดกาฬสินธุ์ สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ปัญหาและความต้องการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนชุมชนโพธิ์งามประสาทศิลป์ อำเภอท่ง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน และครูมีความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 47.06

2. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน พบว่า ภายหลังการพัฒนาครูโดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการศึกษาดูงาน ทำให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้รับความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน และเกิดความมั่นใจที่จะนำไปใช้สอนนักเรียน

3. ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน พบว่า ภายหลังการพัฒนาครู โดยใช้กลยุทธ์การนิเทศภายใน 2 วนรอบ ครูสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้เรียน และครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้เรียนสามารถคิดและเลือกหัวเรื่องที่ทำได้โครงงาน การวางแผนในการทำโครงงาน การดำเนินงานโครงงาน การเขียนรายงานโครงงาน และนำเสนอผลงานของโครงงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

4. ผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน พบว่า นักเรียนมีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์เพิ่มขึ้นภายหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการทำให้ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน และเกิดทักษะสามารถสอนให้นักเรียนทำโครงงานได้ ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้ารับการประชุมเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ให้มากขึ้น

2. จากผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมการศึกษาดูงานทำให้ผู้ร่วมวิจัยสามารถพัฒนา ปรับปรุง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

แบบโครงการให้ถูกต้อง มีคุณภาพมากขึ้น ดังนั้น ควรมีการไปศึกษาดูงานเพื่อศึกษาตัวอย่างการทำโครงการในลักษณะต่างๆ แล้วนำมาพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

3. ผู้บริหารควรดำเนินการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยเปิดโอกาสให้คณะครูได้มีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนในอนาคต

4. ควรมีการนำรูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการที่ประสบผลสำเร็จเผยแพร่ไปยังโรงเรียนอื่นๆ เพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความรู้จาก ดร.แก้วเวียง นานาผล ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชัยยนต์ เพาพาน ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนของการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบ พระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 116. ตอนที่ 74 ก. หน้า 7 - 9.
รุ่ง แก้วแดง. (2541). **ปฏิวัติการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : มติชน.
โรงเรียนชุมชนโพธิ์งามประสาธศิลป. (2550). **รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2550**. กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.).
ลัดดา ภูเกียรติ. (2544). **โครงการเพื่อการเรียนรู้ หลักการและแนวทางการจัดกิจกรรม**. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
Kemmis, S. and R. McTaggart. (1988). **The Action Research Planner**. 2nded. Victoria : Deakin University Press,